

en bij een in werking zijnde fabriek, de van te voren aangebrachte springmiddelen een te groot gevaar zouden opleveren.

Deze wijze van vernieling had het risico dat deze niet tijdig zou kunnen worden uitgevoerd. Dit risico moest echter worden aanvaard, omdat er alles aan gelegen was dat de Palembangse oliebedrijven tot het laatste toe zouden kunnen produceren. In deze bedrijven, de enige in Zuid-Oost-Azië, werd namelijk de vliegbenzine van hoog octaan gehalte vervaardigd, welke voor onze en voor de geallieerde vliegtuigen was bestemd.

HET JAPANSE OPERATIEPLAN

Gelet op de ervaring opgedaan bij de aanvallen op de olieplaatsen Tarakan en Balikpapan, waar de vernieling van de terreinen tijdig tot stand was gekomen, zette de vijand er bij de aanval op Zuid-Sumatra alles op, in dit gebied de zo belangrijke olie-emplacementen ongeschonden in handen te krijgen.

Het operatieplan kwam hoofdzakelijk hier op neer dat zowel het vliegveld P.I¹⁾, als de emplacementen bij Pladjoe en Soengeigerong door een verrassende landing met sterke afdelingen parachutisten zouden worden bezet.

De parachutisten hadden tot taak tot elke prijs het uitvoeren van vernielingen tegen te gaan. Zij zouden zo spoedig mogelijk, in elk geval binnen 24 uur, door grondstrijdkrachten worden versterkt, die met vaartuigen de Moesi en haar zijrivieren zouden opvaren.

Bevreesd voor een vroegtijdig vernielen van de olie-emplacementen kreeg de Japanse commandant opdracht het tempo van de operaties in Malakka, dat toch al hoog lag, te versnellen. In afwijking van het tot dusver gevolgde beginsel, dat eerst na de consolidatie van een veroverd gebied, verder zou worden opgerukt, werd door de Japanse Generale Staf bepaald, dat de actie tegen Palembang zo spoedig mogelijk en desnoods vóór de overerving van Singapore moest worden ingezet.

HET NEDERLANDSE OPERATIEPLAN

Dit kwam in hoofdzaak op het volgende neer:

- Verhinderen dat de emplacementen bij Pladjoe en Soengeigerong en de vliegvelden P.I en P.II door een „coup de main” in 's vijands handen zouden vallen;
- Verhinderen dat bij een overmachtige vijandelijke aanval bovengenoemde objecten onvernield door de vijand zouden kunnen worden bezet.

¹⁾ De Japanners waren onkundig van het bestaan van P. II. Dit zeer goed gecamoufleerde vliegveld werd eerst enige weken na de vermeerstering van Palembang door de Japanners ontdekt.

- Voor overmacht - na het uitvoeren van de vernielingen - terugtrekken naar het binnenland (Lahat) en de vijand door het voeren van de guerrilla zoveel mogelijk afbreuk doen.

Bij de operatie werd voorts nog rekening gehouden met het beschikbaar komen van versterkingen. Uitgaande van de veronderstelling, dat de aanval op Palembang niet vóór de val van Singapore¹⁾ zou worden ingezet en op grond van de ervaring, dat de Japanners bij hun opmars eiland voor eiland bezetten, meende het Opperbevel (Abdacom) bijtijds een Australische divisie, welke medio Februari werd verwacht, voor de verdediging van Zuid-Sumatra beschikbaar te kunnen stellen. Zoals later zal blijken, viel dit plan in duigen omdat de Japanse commandant opdracht had gekregen het tempo, met aanvaarding van risico's, te versnellen.

DE GEBEURTENISSEN TOT AAN DE LANDING VAN JAPANSE PARACHUTISTEN IN DE OMGEVING VAN PALEMBANG OP 14 FEBRUARI 1942

Na de vermeerstering van de oliegebieden bij Tarakan (12 Januari '42) en Balikpapan (24 Januari '42) steeg Palembang in betekenis, te meer daar men voor het verkrijgen van vliegtuigbenzine met hoog octaan gehalte, geheel op dit gebied was aangewezen. Plannen werden gemaakt, onze troepen op Zuid-Sumatra met geallieerde eenheden te versterken. De Japanse successen op Malakka en de snelle opmars naar Singapore noopten onze bondgenoten echter alle beschikbare troepen naar dit gebied te zenden. Singapore, de belangrijke vlootbasis, moest tot elke prijs behouden worden.

Hierdoor werd de Nederlandse legerleiding genoodzaakt, aan de toch al zeer zwakke bezetting van Java, een bataljon, t.w. het Xde Bataljon infanterie²⁾, te onttrekken, welk bataljon (bestaande uit staf, 1 Menadonese compagnie, 2 Javaanse compagnieën en 1 mitrailleur compagnie) op 5 Februari 1942 van Batavia naar Zuid-Sumatra vertrok.

Met uitzondering van 1 Javaanse compagnie, welke in de nabijheid van Palembang werd gelegerd, werd het bataljon te Praboemoelih ondergebracht. Het bataljon was gemotoriseerd en bestemd om als reserve op te treden. Voor het opdoen van de nodige terreinkennis werden dagelijks oefeningen gehouden. Intussen werd in de loop van Januari als gevolg van de snelle Japanse opmars, het grootste deel van de R.A.F. van Malakka naar Zuid-Sumatra overgebracht en op de vliegvelden P.I en P.II gestation-

¹⁾ Men meende dat de Japanners eerst na de vermeerstering van Singapore voldoende troepen voor een aanval op Sumatra vrij konden maken.

²⁾ Sterkte ongeveer 1000 man.

neerd¹⁾. Het grondpersoneel was praktisch ongewapend, terwijl het moreel, door de slechte gang van zaken op Malakka, laag was. Doordat een aantal vliegvelden op Malakka werd ontruimd, konden de Britten begin Februari 1942 een regiment luchtdoelartillerie, bestaande uit stukken van 4 en 8 cm beschikbaar stellen voor de luchtafweer op Zuid-Sumatra. Dit regiment werd over P.I, P.II, Soengeigerong en Pladjoe verdeeld. Tengevolge echter van het feit, dat het schip, dat de munitie voor genoemd regiment vervoerde door de Japanners in de grond werd geboord, kon weinig voordeel van de Britse luchtdoelartillerie worden getrokken. Weliswaar konden door beschikbaarstelling van onze munitie de Britse 4 cm stukken in werking worden gebracht, doch de 8 cm stukken, welke bij machte zouden zijn geweest de hoogvliegende Japanse bommenwerpers te bestrijden, moesten werkeloos blijven. De Britse luchtmacht, met het bijbehorende grondpersoneel en de luchtdoelartillerie stonden onder Brits bevel. De Nederlandse Territoriaal Commandant had hierover geen zeggingschap.

In de loop van de eerste helft van Februari 1942 nam de vijandelijke luchtafweertoevoeging Zuid-Sumatra gestadig toe. P.I werd enige malen zwaar gebombardeerd, terwijl ook de luchtverkenning werd opgevoerd.

Met spanning werden dan ook op Zuid-Sumatra de gebeurtenissen tegevoerd, welke spanning nog steeg toen op 8 Februari de Japanners vaste voet op het eiland van Singapore verkregen. Een grootscheepse aanval op de stad Singapore kon nu elk ogenblik worden verwacht.

DE IN DE OMGEVING VAN PALEMBANG GEVOERDE STRIJD

Op 14 Februari 1942, dus vóór de val van Singapore (15 Februari), te ongeveer 07.30 verscheen een grote macht Japanse vliegtuigen, naar schatting 120, boven het vliegveld P.I, en boven de olie-emplacementen bij Pladjoe en Soengeigerong. Nadat P.I zwaar was gebombardeerd, werden grote aantallen parachutisten²⁾ uitgeworpen. Deze kwamen op de volgende plaatsen neer:

- in het bedekte terrein iets ten noorden van het vliegveld P.I. (pl.m. 250 man)
- in het emplacement te Pladjoe (pl.m. 300 man)
- enige honderden meters ten zuiden van het emplacement te Soengeigerong (pl.m. 300 man).

¹⁾ De vliegvelden op het Singapore-eiland waren reeds zodanig overbelast, dat daar geen plaats meer was.

²⁾ Zij waren afkomstig van de vliegvelden Kluang en Pahang op Malakka en behoorden niet organiek tot de 38ste Divisie, die later de hoofdaanval zou inzetten.

De vijand had blijkbaar, wijs geworden door de ervaring opgedaan bij de aanvallen op de olieplaatsen Tarakan en Balikpapan, die tijdig konden worden vernield, er alles op gezet om althans deze belangrijke emplacementen ongeschonden in handen te krijgen en had hiervoor het inzetten van parachutisten gekozen.

Reeds werd uiteengezet waarom men voor de vernieling van Pladjoe en Soengeigerong moest afzien van het gebruik van springmiddelen. Het onbruikbaar maken van deze terreinen zou dus noodgedwongen enige tijd (bij ongestoorde arbeid ongeveer 4 uren) in beslag nemen. Het zal geen nader betoog behoeven dat door de verrassende inzet van Japanse parachutisten het vernielingsplan in ernstige mate werd belemmerd.

Door de Territoriaal Commandant werden na het bekend worden van de Japanse aanval, de volgende maatregelen genomen.

- het inzetten van de te Palembang beschikbare reserve t.w. 1 sectie mitrail-leurs en de Javaanse compagnie van het Xde Bataljon onder bevel van kapitein J. H. Scheffer tegen het vliegveld P.I.
- het inzetten van de compagnie stadswacht voor het afsluiten van de toegangswegen tot de stad Palembang.
- opdracht aan de commandant van het Xde Bataljon te Prabemoelih om met zijn bataljon (minus de compagnie te Palembang) naar Palembang af te marcheren, waar hem nadere orders zouden worden verstrekt.

De strijd in de omgeving van Palembang was begonnen.

Aangezien de gevechten zich op een drie-tal plaatsen t.w. P.I, Pladjoe en Soengeigerong concentreerden en de acties geheel los van elkaar werden gevoerd, zullen deze voor een goed overzicht afzonderlijk worden behandeld.

De actie bij Palembang I

Op 14 Februari 1942 te 07.00 waren de op het vliegveld gestationeerde Britse jachrvliegtuigen opgestegen om een Japans convoi, dat de vorige dag in de omgeving van Bangka was gesignaleerd, aan te vallen. Toen de Japanse toestellen te 07.30 boven P.I verschenen was het radio-contact met de Britse jachrvliegtuigen verbroken, zodat deze niet gewaarschuwd konden worden en de grondtroepen het dus zonder luchtsteun moesten stellen.

De troepen op het vliegveld, die in de loop van Februari 1942 nog versterkt waren met een Britse batterij luchtdoelgeschut van 8 cm en een sectie van 4 cm, werden door de Japanse aanval volkomen verrast.

De Japanners kwamen neer in het bedekte terrein ten noorden van het vliegveld. Een deel nestelde zich in de bomen en nam het vliegveld met automatische wapens onder vuur. Gedekt door dit vuur slaagde een ander deel

er in, het vliegveld binnen te dringen, waar zij een overvalwagen en een aantal vrachtauto's vermeersterden. Met deze voertuigen werd de weg van P.I. naar Palembang versperd. De versperring werd door enige automatische wapens en mortieren bestreken. De bezetting van het vliegveld, hierbij krachtdadig bijgestaan door de Britse luchtdoelartilleristen, wisten met hun vuur wel enige successen te boeken, doch slaagden er niet in de aanval tot staan te brengen. Zij waren tenslotte gedwongen langs de bovengenoemde versperring, door het terrein terug te trekken in de richting van Palembang. De officier, die het bevel voerde over de Nederlandse troepen, luitenant H. J. W. Visser, werd bij de verdediging van het vliegveld zwaar gewond. De actie tegen de Japanse parachutisten werd ten zeerste bemoeilijkt door het feit, dat het grondpersoneel van de R.A.F. voor een groot deel ongewapend was en dus bescherming behoefde.

Hoewel het vliegveld P.I ter vernieling was voorbereid (ondermijnd), kon niet tot vernielen worden overgegaan, omdat bij de Japanse actie het magazijn waar de detonatoren waren opgeslagen in brand was geraakt.

Intussen was de in Palembang aanwezige reserve in de richting van P.I opgerukt. Helaas was de compagnie van het Xde Bataljon niet volledig, omdat een deel in de vroege ochtend op patrouille was gegaan voor het opdoen van terreinkennis. Dit deel kwam tussen de Japanse parachutisten terecht en werd uiteengeslagen.

De voorhoede van de reserve uit Palembang, onder bevel van de sergeant N. L. Tenty¹⁾, werd pl.m. 2 km ten zuiden van het vliegveld onder vuur genomen. De voorhoede slaagde er in de eerste weerstand te overwinnen en een aantal Japanners buiten gevecht te stellen. Tenslotte liep de voorhoede echter vast in het zwaar begroeide en moerassige terrein, dat door de Japanners op oordeelkundige wijze was bezet (de automatische wapens in bomen, terwijl de mortieren in stelling werden gebracht bij de droge, open stroken).

Ook na aankomst van versterkingen slaagden onze troepen er niet in de vijand terug te dringen. Tegen het vallen van de avond werd een stelling ingericht om aan een Japans offensief in de richting van Palembang het hoofd te bieden. De Territoriaal Commandant had het voornemen de volgende dag opnieuw een poging te wagen het vliegveld P.I te heroveren.

De actie bij Pladjoe

Op 14 Februari werd te 07.30 luchtalarm gemaakt en enige minuten later werden grote formaties vijandelijke vliegtuigen zichtbaar aan de overzijde van de Moesi boven het vliegveld P.I alwaar parachutisten werden

uitgeworpen. Ongeveer 5 minuten later was Pladjoe aan de beurt. De uitgeworpen parachutisten kwamen deels op het emplacement en deels in de omgeving ten noorden daarvan terecht. Reeds dadelijk werd een succes geboekt doordat twee Japanse transporttoestellen neergehaald werden (één door de mitrailleurs van het detachement, de andere door het Britse lucht-afweergeschut).

Onmiddellijk trof de commandant, kapitein der infanterie J. S. Rosier maatregelen het emplacement te zuiveren. Daartoe liet hij zijn troepen - versterkt met 20 man van de Britse luchtdoelartillerie die als infanterist dienst deden - in breed front van het zuiden naar het noorden oprukken. De zuiveringsactie leverde zeer veel moeilijkheden op, aangezien de vrouwen en kinderen, die nog niet uit Pladjoe geëvacueerd waren, zich nog in de schuilkelders tussen de Japanners bevonden. Deze maakten hiervan gebruik door de vrouwen en kinderen voor zich uit te jagen en tegelijkertijd het vuur op onze troepen te openen. Door deze tactiek slaagden zij er in, enkele installaties te vermeesteren en daarop de Japanse vlag te hijsen. Door goed van het terrein gebruik te maken en op korte afstand met de klewang in de vuist te attakeren, wisten onze troepen voetje voor voetje terrein te winnen. Door het slechte schieten van de Japanners waren onze verliezen gering.

Tegen 10.00 kreeg de commandant van Pladjoe telefonisch contact met de Territoriaal Commandant. Laatsgenoemde deelde mede, dat I compagnie van het Xde Bataljon als versterking onderweg was, dat in geen geval tot vernieling mocht worden overgegaan en dat ten koste van alles stand moest worden gehouden.

Te 11.00 kreeg de commandant van het vernielingscorps, die zich te Pladjoe bevond, bevel zich met zijn personeel naar Palembang te begeven, alwaar hij van de Territoriaal Commandant opdracht kreeg, zijn onderdeel te Prabomoelih te verzamelen. De Territoriaal Commandant was blijikbaar van menings, dat de aanwezigheid van het vernielingscorps te Pladjoe een vóórtijdige vernieling van het emplacement in de hand zou werken. Hierbij realiseerde hij zich niet, dat wanneer eenmaal tot vernieling moest worden overgegaan het verplaatsen van dit korps - zo dit door 's vijands actie nog mogelijk zou zijn - tijd kostte en door het ontstaan van branden in de olie-opslagplaatsen, de werkzaamheden zeer zouden worden bemoeilijkt.

Tegen 13.00 arriveerde de door de Territoriaal Commandant toegezegde compagnie van het Xde Bataljon te Pladjoe. Deze compagnie (Menadonezen) stond onder bevel van de kapitein der Infanterie J. H. M. U. L. E. Ohl. Dat dit onderdeel zo laat te Pladjoe aankwam vond zijn oorzaak in het feit, dat het Xde Bataljon te Prabomoelih in de vroege ochtend was uitgerukt voor het houden van oefeningen. Eerst te 11.00 waren de onderdelen verzameld. Aangezien één sectie van de Menadonese compagnie niet kon worden bereikt, werd de compagnie versterkt met één sectie van de Javaanse compagnie

¹⁾ De luitenant, die aanvankelijk het bevel voerde, werd spoedig gewond en naar Palembang afgevoerd.

en één peloton mitrailleurs en één sectie mortieren van de mitrailleurcompagnie.

Op verzoek van kapitein Rosier zou kapitein Ohl, hoewel jonger in rang, de actie leiden. De overweging hierbij was, dat kapitein Ohl niet alleen de meeste troepen onder zich had, doch dat deze bovendien beter waren uitgerust en geoefend voor het optreden tegen een buitenlandse vijand.

Na aankomst van de versterking konden de zaken nog beter worden aangepakt.

De opstelling van de Pladjoe-troepen werd in westelijke richting uitgebreid, zodat nu het gehele emplacement kon worden doorzocht en gezuiverd. Te 13.20 werd de aanval ingezet op de raffinaderij, die in het centrum van het complex lag, waar de Japanners zich sterk hadden verschanst. De aanval had plaats onder dekking van mortiervuur, terwijl de hoge vijandelijke opstellingen op de torens door mitrailleurvuur werden geneutraliseerd. Dank zij het doortastend en beleidvol optreden van de twee voorsecties, die onder bevel stonden van de luitenants J. H. Schwab en E. J. van Blommenstein, slaagde de aanval volkomen. De vijand, die door het mortiervuur zware verliezen leed, wachtte het handgemeen niet af en vluchtte in noordelijke richting naar de rand van het moerasbos. Slechts een groepje van 15 Japanners wist stand te houden in een schuilloopgraaf in de uiterste noordoost-hoek van het emplacement. Op drie van de torens van de raffinaderij had de vijand Japanees vlaggen gehesen. Drie vrijwilligers haalden onder vijandelijk vuur, dat zowel uit het moerasbos als uit de loopgraaf werd afgegeven, de vlaggen omlaag. Deze drie militairen waren de luitenant Van Blommenstein, de Menadonees infanterist 1ste klasse Pelealuw en de Menadonees fuselier Buntua.

Tegen 19.00 was het eigenlijke olieterrein van Japanners gezuiverd. Intussen waren door het mortiervuur enige olietanks in brand gevlogen, welke brand zich, mede door de sterke wind, snel over het emplacement verspreidde.

Te 21.00 ondernam luitenant Van Blommenstein met zes vrijwilligers een poging de Japanners, die nog steeds in de loopgraaf in de noordoost-hoek van het complex standhielden, met handgranaten op te ruimen. Helaas vloog een nabijgelegen olietank in brand en werd het open terrein zodanig verlicht, dat de patrouille zichtbaar werd en onmiddellijk hevig onder vuur werd genomen. Slechts met moeite en gelukkig zonder verliezen kon de patrouille zich terugtrekken. Aangezien kapitein Ohl voornemens was de volgende dag een aanval op de Japanners bij de noordoostelijke loopgraaf en in het moerasbos in te zetten, werd de rest van de tijd aan de voorbereiding hiervan besteed.

In de loop van de nacht bereikten de Territoriaal Commandant berichten, dat de Japanners met grotere en kleinere schepen de Moesi en haar zijarmen opvoeren.

Te 02.00 (15 Februari) gaf de Territoriaal Commandant opdracht de vernieling uit te voeren en daarna terug te trekken naar Kertapati.

Te Pladjoe stond echter het tankenpark in lichterlaaie en toen te 02.30 een benzinetank in de nabijheid van de raffinaderij – waar kapitein Ohl zijn commandopost had – in brand geraakte, werd de hitte zodanig, dat hij deze moest verlaten. Aan het verrichten van vernielingswerkzaamheden in de raffinaderij – het belangrijkste object – viel thans niet meer te denken, ook al zou het vernielingskorps, dat zoals reeds werd vermeld, door de Territoriaal Commandant op Prabocmoeloh was teruggenomen, op het terrein aanwezig geweest zijn.

Door het terugnemen van het vernielingskorps en door het te laat genomen besluit, is de vernieling van Pladjoe niet behoorlijk uitgevoerd.

Met veel moeite en dan nog met hulp van een dienstplichtig employé van het oliebedrijf, die ter plaatse uitstekend bekend was, slaagde kapitein Ohl er in, door de vuurzee heen te komen en de weg naar Palembang te bereiken, waarna naar Prabocmoeloh werd afgemarcheerd. De compagnie van kapitein Ohl had bij deze actie slechts geringe verliezen geleden: één zwaar- en enkele lichtgewonden. Dit was behalve aan het slechte schieten van de vijand, voornamelijk te danken aan de lofwaardige wijze waarop de luitenants Schwab en Van Blommenstein hun afdelingen hadden geleid.

De actie bij Soengeigerong

Bij Soengeigerong waren de Japanse parachutisten enige honderden meters ten zuiden van het emplacement terecht gekomen. De bezettingstroepen onder bevel van luitenant V. E. T. Steinginga slaagden er in enige aanvallen af te slaan, waarop de aanvallers zich terugtrokken en onze troepen meester van het terrein bleven. Daardoor was het mogelijk het vernielings-schema systematisch af te werken. Toen te pl.m. 02.00 de Territoriaal Commandant het bevel voor de vernieling gaf, kon deze volledig worden uitgevoerd. Na voltooiing marcheerden de troepen naar Kertapati af.

DE VERDERE ACTIES

In de vroege ochtend van 15 Februari waren de olieterreinen bij Soengeigerong en Pladjoe door onze troepen ontruimd en toen bleek, dat de vijandelijke vaartuigen geen gebruik maakten van de rivierarm bij Pradjen¹⁾, werd ook de bewakingsbatterij bij deze plaats teruggenomen.

Intussen werden van het vliegveld P.II uit regelmatig met Britse vliegtuigen aanvallen gedaan op de Japanse vaartuigen op de Moesi. Door de successen die men hierbij boekte, konden de landingen, die op de oevers plaats hadden, wel worden vertraagd doch niet worden gestuit.

Toen tegen 08.00 de berichten omtrent de Japanse landingstroepen steeds

¹⁾ Vermoedelijk was de vijand op de hoogte van de mijnversperring, die daar was aangelegd.

waar de aldaar aanwezige resident één en ander bevestigde en mededeelde dat de Territoriaal Commandant reeds naar Java was afgereisd. Majoor De Vries bracht met zijn troep, zonder door de vijand te zijn verontrust de nacht (18/19 Februari) te Kotaboemi door. De volgende dag werd naar Oosthaven gemarcheerd, waar de troepen met daar aanwezige vaartuigen werden overgebracht naar Merak, op de noordwest-kust van Java. Van deze plaats uit werd de reis per trein voortgezet naar Batavia.

NABESCHOUWING

Door de actie tegen Zuid-Sumatra te versnellen en deze in te zetten vóór de val van Singapore, hadden de Japanners het succes, dat voortkomen werd, dat onze troepen belangrijk werden versterkt. Dit succes werd nog verder uitgebuit door een verrassende aanval met parachutisten op P.I, Pladjoe en Soengeigerong. Niet alleen viel hierdoor P.I. onbeschadigd in hun handen, doch door te lang aarzelen van de Territoriaal Commandant en het ongemotiveerd terugtrekken van de vernielingsploeg, wisten zij het belangrijkste object, de raffinaderij te Pladjoe, vrijwel onvernield te vermeesteren.

Bij het beoordelen van de houding van de Territoriaal Commandant moet rekening gehouden worden met het feit, dat hij voor een zeer moeilijke taak stond, voor de vervulling waarvan hij niet alleen slechts weinig troepen tot zijn beschikking had, maar bovendien - met uitzondering van het eerst op het laatste moment aangekomen Xde Bataljon - waren dit troepen, die niet geoefend en uitgerust waren om tegen een modern bewapende tegenstander op te treden.

Een extra moeilijkheid werd nog gevormd door de aanwezigheid van de olie-emplacementen te Pladjoe en Soengeigerong, die aangezien daar vliegtuigbenzine met een hoog octaan gehalte werd vervaardigd - in Zuidoost-Azië bestonden geen andere installaties - tot het laatst toe in bedrijf moesten blijven. Hierdoor was het onmogelijk de vernielingen zodanig voor te bereiden, dat zij in geval van nood, onmiddellijk konden worden uitgevoerd. Het was dus wel buitengewoon moeilijk het juiste ogenblik te bepalen waarop moest worden vernield. Toen echter Pladjoe en Soengeigerong door parachutisten werden aangevallen, was het zonder meer wel duidelijk, dat de vijand het hierbij niet zou laten en deze troepen in zo kort mogelijke tijd belangrijk zou versterken.

De parachutisten hadden slechts tot taak, de installaties - met Tarakan en Balikpapan voor ogen -, in afwachting van de komst van versterkingen, voor vernieling te behoeden. Toen de compagnie Ohl er in de namiddag in was geslaagd het terrein te zuiveren, was het ogenblik daar, de teruggetrokken vernielingsploeg naar Pladjoe terug te zenden om de vernieling uit te voeren. Helaas is dit niet geschied.

Het is te betreuren dat de leiding van de Territoriaal Commandant weinig krachtig is geweest en dat hij zich nergens persoonlijk van de gang van zaken op de hoogte heeft gesteld. Dit kwam vooral tot uiting na het - veel te vroeg - genomen besluit de verbindingcentrale bij Kertapati te vernielen. De ondercommandanten tastten nu geheel in het duister over de verder te nemen maatregelen. Na deze vernieling was de commandant vrijwel onbereikbaar voor zijn ondercommandanten en het initiatief moest nu verder van hen uitgaan. Dat de Territoriaal Commandant zich op het bericht van de aankomst van Australische troepen naar Oosthaven begaf om daar contact op te nemen is te billijken, doch dit geldt niet voor zijn plotseling vertrek naar Java, terwijl zijn troepen nog in gevecht waren.

Uit het feit dat majoor De Vries opdracht kreeg met de onder zijn bevel staande troepen naar Java te vertrekken blijkt dat de Territoriaal Commandant - in afwijking van het operatieplan - eigenmachtig had afgezien van het voeren van de guerrilla, waarvoor bij Lahat voorraden waren opgelegd.

Voor de Territoriaal Commandant vormde de aanwezigheid van de uit Malakka geëvacueerde Britse militairen, waarvan een groot deel ongewapend was, een handicap. Het moreel was hierdoor en door de in Malakka opgedane ervaringen niet hoog. Tijdens de gevechten bij Palembang en de omgeving daarvan geraakte een deel in paniek¹⁾, waardoor het optreden van onze troepen ongunstig werd beïnvloed en het moreel, vooral dat van de territoriale troepen, werd aangetast.

Hiertegenover stond het rustige en juiste optreden van de majoor De Vries - die eigenlijk de taak van de Territoriaal Commandant had overgenomen - en kapitein Ohl met zijn compagnie. Zowel te Pladjoe als te Martapoera had laatstgenoemde, dank zij de krachtige steun van de luitenant Schwab en Van Blommenstein, de troep volkomen in de hand en kon een uitstekende vuurdiscipline gehandhaafd worden. Zodoende ontstond er rust en beheersheid bij de manschappen en een volkomen vertrouwen in de aanvoering, waardoor met succes kon worden opgetreden.

¹⁾ Zij vluchtten zoals zij op het moment gekleed waren. Te voet, op de fiets, per auto trachten zij het vege lijf te redden en richtten op de weg ten zuiden van het vliegveld P. II een chaos aan.